
La finele acestei succinte prezentări, considerăm că volumul în discuție și-a atins, cu prisosință, menirea, aceea de a constitui „un prinos de cinstire pentru cei ce s-au ostenit la altar sau la catedră, pentru cei ce s-au jertfit pentru interesele românilor, adăugând fiecare un plus de valoare societății noastre, oferind pilde de viețuire și de dăruire pentru generațiile ce i-au succedat și lăsând o moștenire binecuvântată, pe care suntem datori să o actualizăm acum”. Prin urmare, el se recomandă de la sine tuturor celor interesați de cunoașterea unor file de autentică istorie, cultură și teologie românească, precum și de (re)descoperirea unor personalități peste ale căror chipuri s-a așternut, în bună parte, colbul nemeritat al uitării.

Pr. Prof. Univ. Dr. Florin DOBREI

Pr. Conf. Univ. Dr. Lucian Farcașiu și Pr. Lect. Univ. Dr. Ștefan Negreanu, *Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad spațiu liturgic-formativ și teologic-cultural*, Editura Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, Arad, 2022, ISBN 978-973-752-887-2, 242 pp.

Slujirea liturgică, cântarea bisericească și practica omiletică și catehetică a studentului teolog reprezintă fundamentul unei formări ordonate și complexe, în ceea ce privește descoperirea tainelor Teologiei și cunoașterii teologice. Studentul teolog, tânărul care începe să descopere frumusețea Teologiei are nevoie, încă de la început, de un climat propice pentru a-și forma corect și într-un mod asumat, deprinderile slujirii Teologiei, iar cadrul acesta atât de necesar, este oferit la cel mai înalt nivel, de ansamblul unei Facultăți de Teologie, cu direcția centrată pe Paraclisul universitar. O Facultate de Teologie Ortodoxă se aliniază în rândul celorlalte facultăți din cadrul unei Universități și devine un pilon central în ceea ce privește vizibilitatea acesteia în plan național, dar și extern, tocmai prin spațiile de formare cultural-educative și teologic-duhovnicești, pe care le oferă.

Astfel, Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, cu hramurile „Sfântul Maxim Mărturisitorul” și Sfântul Mare Mucenic Mina”, ridicat și construit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Dr. Timotei Sevcicu, Arhiepiscopul Aradului, reprezintă spațiul liturgic-duhovnicesc de formare a studenților

teologi cu aleasă vocație pentru slujirea preoțească. Dar, mai mult decât aceasta, Paraclisul universitar oferă celui care intră pentru câteva clipe în el, o capodoperă teologică în imagini și culori, menită să-l așeze pe om într-o stare de rugăciune și de contemplație.

Monografia-album *Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad. Spațiu liturgic-formativ și teologic-cultural*, reprezintă munca neobosită de cercetare și documentare a doi distinși colegi și profesori de la Facultatea de Teologie arădeană, Pr. Conf. Univ. Dr. Lucian Farcașiu și Pr. Lect. Univ. Dr. Ștefan Negreanu, dar și de mărturie teologică-spirituală, deoarece Părinții profesori au avut un rol deosebit pentru ca școala teologică arădeană să aibă un astfel de Paraclis; desigur, demersul sfinților lor fiind susținut cu un efort deosebit de Părintele decan, Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja, cu sugestiile oferite în realizarea acestei lucrări, cât și din punct de vedere al ridicării propriu-zise a Paraclisului, la începutul anilor 2000.

Lucrarea de față se încadrează foarte bine pe structura unei monografii-album, oferind cititorului mai puțin avizat, dar și specialistului, toposul-reper în descoperirea frumuseții teologice și liturgice a unei biserici ortodoxe.

Cuprinsul monografiei este realizat pe întinderea a cinci capitole, precedate de un *Cuvânt înainte* al Părintelui decan Cristinel Ioja, iar la final, lucrarea științifică se fundamentează pe o Bibliografie reprezentativă, paginile lucrării fiind presărate cu o documentație fotografică de excepție.

Ca orice lucrare științifică și cea de față, începe prin prezentarea contextului istoric reliefat în capitolul I: *Precedente ale construirii Paraclisului. De la Capela Academiei Teologice la Paraclisul Facultății*, intenția pentru ridicarea unui astfel de edificiu-locaș de slujire, în angrenajul unei instituții de învățământ superior, a reprezentat o dorință a vrednicilor înaintași de la catedra teologică arădeană, încă de pe vremea vrednicului de pomenire, Episcopul Andrei Magieru. Chiar dacă vechea Academie Teologică din Arad nu a beneficiat de la început de o capelă destinată practicii liturgice și cântării bisericești, eforturile susținute ale vrednicilor înaintași s-au concretizat abia între anii 1934-1937, când în vremea rectoratului Părintelui profesor dr. Teodor Botiș s-a amenajat capela studenților teologi. Fiind terminată și înzestrată complet, capela a fost sfințită în ziua de 18 decembrie 1937, de către rectorul academiei Pr. Prof. Dr. Teodor Botiș, asistat de preoții profesori Dr. Iustin Suci, Dr. Nicolae Popovici și Dr. Gheorghe Popovici, răspunsurile liturgice fiind date de corul studenților din vremea aceea, îndrumați de profesorul Atanasie Lipovan. După o perioadă istorică grea pentru Biserică,

Facultatea de Teologie, care este continuatoarea unei tradiții teologice de 200 de ani, a Institutului și Academiei Teologice, în curtea actuală a instituției de învățământ superior, a început o lucrare deosebită, de ridicare a actualului Paraclis Universitar. Astfel, la 1 octombrie 1996 s-a pus piatra de temelie a noii biserițe, de către Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei, pe atunci cadru universitar al Facultății.

În capitolul al II-lea: *Construcția Paraclisului*, autorii ne prezintă punerea în operă a lucrării propriu-zise, efectiv ridicarea și construcția Paraclisului, cu tot ceea ce a însemnat atât partea logistică-birocratică a documentației cât și etapele construcției: Sfântul Altar, Iconostasul, structura efectivă specifică stilului maramureșean, pictura, toate acestea fiind reliefate atât de sugestiv prin fotografiile bine alese și așezate în text. Apoi, tot în acest capitol ni se prezintă întreg ansamblul arhitectural al Paraclisului format din: Altarul de vară-clopotniță și curtea; Troița, Poarta maramureșeană, acest tot unitar având la bază un om credincios, o familie credincioasă, familia domnului Constantin Beu, ctitorii principali ai acestui edificiu bisericesc. Proiectul de construcție s-a finalizat prin slujba de binecuvântare a lucrărilor, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop TIMOTEI, înconjurat de soborul profesorilor de teologie, în prezența conducerii Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, a studenților, în data de 26 iunie 2004. Răspunsurile liturgice la acel moment festiv-duhovnicesc au fost date de corul bărbătesc al Facultății, condus de regretatul profesor, Conf. Univ. Dr. Mircea Buta.

Capitolul al III-lea intitulat: *Paraclisul Facultății de Teologie. Slujire liturgică, cultură și duhovnicie*, este prezentat de către autori pe două paliere, pe de-o parte slujirea liturgică împlinită de studenții teologi și elevii seminariști, dimpreună cu duhovnicii lor, iar pe de altă parte activitatea academică a facultății, reflectată în simpozioanele și manifestările științifice. Sunt evidențiate vizite duhovnicești și slujiri cu diferite ocazii, ale Înălților prelați ai Bisericii Ortodoxe Române și nu numai, reprezentativă fiind în acest sens vizita Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în data de 26 septembrie 2011, ilustrată prin mărturii fotografice. Apoi, se arată faptul că toate manifestările academice organizate de Facultate, încep cu binecuvântarea lui Dumnezeu, în Paraclis, în cadrul slujbei de Te-Deum. Tot aici, autorii ne prezintă evenimentele și slujirile legate de ziua Hramului Școlilor Teologice, dar și zilele de hram ale Paraclisului, orele de Practică liturgică ale studenților, Săptămâna duhovnicească – prima a Sfântului și Marelui Post, Festivitățile de absolvire a cursurilor de licență

și master, Revederile generațiilor de absolvenți, dar și momentele de comemorare a foștilor dascăli trecuți în veșnicie: Pr. Lect. Univ. Dr. Dumitru Moca, Pr. Conf. Univ. Dr. Teodor Baba și Conf. Univ. Dr. Mircea Buta.

Capitolul IV: *Erminia picturii Paraclisului și semnificația ei teologică*, este cel legat de înveșmântarea pereților Paraclisului în haina picturii bizantine. Pictura Paraclisului universitar a fost realizată de pictorul Lect. Univ. Dr. Cătălin Băluț într-o frumoasă și rodnică colaborare cu Părintele Lucian Farcașiu, în calitate de profesor și specialist în Liturgică și Artă creștină. Părintele profesor prezintă întreaga pictură, operă de artă a maestrului Băluț, expunând într-un mod academic semnificația teologică a veșmântului pictural din cele trei mari părți ale bisericeții: Altar, Naos și Pronaos.

Ultimul capitol, al V-lea, intitulat *Bicentenarul 1822-2022. Târnosirea Parclisului*, este unul sugestiv prin însăși terminologia din titlu, anume, Târnosirea sau Sfințirea cea Mare a bisericii, prin așezarea Sfințelor Moaște în piciorul Sfântului Prestol. Momentul plenar s-a înfăptuit în anul *Bicentenarului Teologiei arădene* (1822-2022), în data de 18 septembrie 2022, în ziua trecerii în veșnicie a vrednicului de pomenire Preotul martir Ilarion Felea, sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, înconjurat de o seamă de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, citindu-se la acel ceas liturgic-aniversar, cuvântul de binecuvântare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bărbătesc „Atanasie Lipovan” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, dirijat de Pr. Lect. Univ. Dr. Tiberiu Ardelean.

Monografia-album se încheie prin prezentarea în detaliu a bibliografiei cercetate.

Așadar, în urma celor prezentate, putem concluziona că avem de a face cu o monografie-album științifică, împodobită cu un potpuriu fotografic, care are menirea de a crea cititorului un climat favorabil cunoașterii tainelor Teologiei, și mai mult, adâncirea acesteia prin imagine și icoană. Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad este pentru contemporaneitate și va rămâne și pentru posteritate un reper de spiritualitate și formare teologică.

Iar autorii, prin această lucrare de excepție, oferă neamului posibilitatea de a se întâlni pe cărarea Împărăției atât cu istoria locală, cât și cu arta creștină mărturisitoare.

Pr. Lect. Univ. Dr. Tiberiu ARDELEAN